การพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

A Three Wisdoms-Based Economics Teaching System for Upper Secondary School Students in Lower Northeast of Thailand: A Case Study of Suwanvijitwitthaya School Kang Aen Sub-District Prasat District Surin Province

พระยูง ชยานนฺโท (ชวน)
Phra Nhoung Jayānando (Chhoun)
นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Ed.D. Student, Doctor of Education in Teaching Social Studies
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: prayung51@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 28 มิถุนายน 2566
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 มิถุนายน 2566
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 (2) พัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 (3) ทดสอบประสิทธิภาพรับรองระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 มี 5 ส่วนซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาระบบการสอน ได้แก่ (1) ตัวควบคุม (Control) (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) (3) กระบวนการ (Process) (4) ผลลัพธ์ (Output) (5) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 2. การพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 มีขั้นตอนดังนี้ คือ ศึกษาองค์ความรู้ด้านระบบ 5 ส่วน ได้แก่ (1) ตัวควบคุม (Control) (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) (3) กระบวนการ (Process) (4) ผลลัพธ์ (Output) (5) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) กำหนดเนื้อหาวิชา พัฒนาวิธีสอนตามหลักปัญญา 3 คือ (1) สุตมยปัญญา ขั้นแสวงหาความรู้ (Seek Knowledge) (2) จินตามยปัญญา ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) (3) ภาวนามยปัญญา ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practical Steps) 3. การทดสอบประสิทธิภาพรับรองระบบ

ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยก่อนเรียน = 13.80 หลังเรียน = 27.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน = 3.089 หลังเรียน = 1.756 ผลทดสอบค่า t – test ก่อนเรียนและหลังเรียน -30.454 ค่าระดับทางสถิติที่ .000 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการประเมินความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ดีมาก โดยได้ค่าเฉลี่ย 4.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.03 และผลการประเมินรับรองระบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน พบว่า การประเมินได้ค่าเฉลี่ย 4.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.03 ผลโดยรวม ระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 ที่พัฒนาขึ้นนี้ได้รับเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับ ดีมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบการสอน, วิชาเศรษฐศาสตร์, หลักปัญญา 3

ABSTRACT

This research untried for Research and Development by the objectives were for (1) To study components related to the development of an economics teaching system based on the Three Wisdoms (2) Develop an economics teaching system based on the Three Wisdoms (3) Efficiency test to certify the economics teaching system based on the Three Wisdoms. The example groups for this research were the 5th of secondary students of Suwanvijitwitthaya School Kang Aen Sub-District Prasat District Surin Province, number 30 persons.

The result had found that: 1. Components related to the development of the teaching system in economics according to the Three Wisdoms, there are 5 parts which are the main components in the development of the teaching system, namely: (1) Control (2) Input (3) Process (4) Output (5) Feedback. 2. The development of an economics teaching system based on the Three Wisdoms has the following steps: Studying the knowledge of the system in 5 parts: (1) Control (2) Input (3) Process (4) Output (5) Feedback. Set course content. Develop teaching methods according to the Three Wisdoms, namely (1) Sutamayapanya, the Seek Knowledge Steps, (2) Jintamayapanya, the Analytical Thinking Steps, (3) Bavanamayapanya, Practical Steps. 3. System Certification Efficiency Test which learning achievement Pre-test = 13.80 Post-test = 27.53 Standard deviation pre- learning = 3.089 Post-learning = 1.756. The t-test results before and after learning -30.454, statistical level at .000. Post-learning achievement was higher than before. The results of the satisfaction assessment were at a very good level with an average of 4.77, standard deviation 0.03, and the results of the system certification by 9 experts found that the assessment had an average of 4.69, Standard deviation 0.03. Overall result of economics teaching system based on the Three Wisdoms received the evaluation criteria at a very good level.

Keywords: Teaching System Development, Economics, The Three Wisdoms

1. บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยผู้เรียนตามพระรราชบัญญัติจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐาน ต้องมีทักษะทางด้านการคิดและการสื่อสารรวมถึงทักษะการจัดการสารสนเทศและความสามารถในการเรียนรู้ต่างๆ ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์นั้น ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบวิธีการสอนและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย อีกทั้งต้องให้ผู้เรียนได้คิดและได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับแล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการใช้ชีวิตจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนโดยไม่ใช่แค่เป็นการปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่เป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเรื่อย ๆ เพื่อตอบนองความต้องการของเยาวชน สังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นย่อมสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากสอนอย่างมีหลักการมีความรู้และมีทักษะด้วยแล้วจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายและมีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบุคปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้มิได้จำกัดไว้เพียงในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้หรือที่เรียกกันว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบริบทต่างๆ การจัดการเรียนรู้ไม่ใช่เพียงแค่การถ่ายทอดเนื้อหาโดยใช้วิธีการบอกให้จดจำหรือนำไปท่องจำไว้เพื่อสอบเท่านั้น แต่การจัดการเรียนรู้เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งซึ่งมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น กล่าวคือวิธีการใดก็ตามที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาศักยภาพของตัวเองได้เรียกว่าการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น

จากแนวคิดดังได้กล่าวมาหลักปัญญาทั้ง 3 ประการ จึงเป็นวิธีการที่ควรนำมาสร้างเป็นระบบการสอน เมื่อกล่าวถึงคำว่า ระบบการเรียนการสอนนั้นเป็นการนำเอาวิธีการของระบบหรือการจัดระบบมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลที่ป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และมีผลผลิต (Output) ระบบการสอนจะมีองค์ประกอบย่อยๆ อาทิ เช่น ระบบครูผู้สอน ระบบนักเรียน ระบบสื่อการสอน ระบบการเลือกและใช้สื่อการสอน หรือแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งหน่วยย่อยๆ เหล่านี้สามารถทำงานในหน้าที่ของตนอย่างมีอิสระแต่หากจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยย่อยๆ ต่างๆ ก็จะส่งผลกระทบถึงหน่วยย่อยอื่นๆ ด้วย สอดคล้องกับหลักปัญญา 3 ประการ ที่ควรนำมาพัฒนาเป็นระบบการเรียนการสอนเป็นวิธีการที่มีขั้นตอนชัดเจนสะดวกต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน คือ (1) สุตมยปัญญา ขั้นแสวงหาความรู้ (Seek Knowledge) (2) จินตามยปัญญา ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) (3) ภาวนามยปัญญา ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practical Steps)

การนำหลักปัญญา 3 ประการ มาพัฒนาเป็นระบบการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเพราะมีคาดหวังว่าหลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากระบบการเรียนการสอนตามหลักปัญญา 3 แล้วจะเป็นคนที่สามารถเลือกเฟ้นเนื้อหาที่ดี ทรงจำแม่บทหรือทฤษฎีต่างๆ ได้ แล้วส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดแยกแยะได้อย่างละเอียดอ่อน เห็นคุณเห็นโทษของเหตุการณ์ต่างๆ แล้วเลือกแนวทางในการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับสภาวการณ์นั้นๆ ได้ นอกจากนี้ องค์

ธรรมตามหลักปัญญา 3 เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้อย่างมีหลักเกณฑ์ชัดเจน ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและผู้อื่นในภายภาคหน้า สอดรับกับนโยบายการศึกษาในยุค 4.0 ที่ว่า นักเรียนในยุคการศึกษา 4.0 จะเป็นบุคคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้มีความสามารถด้านการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นการคิดในการแยกแยะข้อมูลทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็นออกเป็นส่วนย่อยๆ และมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อมูลเหล่านั้น เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่นๆ หรือทำให้เกิดความเข้าใจเหตุการณ์ในแง่มุมต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดที่ให้ระบุประเด็นปัญหา ประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการคิดทางกว้าง คิดทางลึกซึ้ง คิดอย่างละเอียด และคิดในระยะไกล วิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาทางเลือกโดยพิจารณาข้อมูล โดยใช้หลักเหตุผลและระบุทางเลือกที่หลากหลาย ลงความเห็น ตัดสินใจ ทำนายอนาคต โดยการประเมินทางเลือกและใช้เหตุผล การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปทำประโยชน์ในงานด้านต่างๆ ได้โดยการสร้างผลงานขึ้นมา

จากแนวคิดทฤษฎีและเหตุผลดังกล่าว จึงสนใจพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ได้ระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

2. เพื่อพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพรับรองระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งหมด จำนวน 200 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ระบบเศรษฐกิจกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาพัฒนาระบบการสอนตามหลักปัญญา 3 ได้แก่ 1) สุตมยปัญญา ขั้นแสวงหาความรู้ (Seek Knowledge) 2) จินตามยปัญญา ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) 3) ภาวนามยปัญญา ขั้นลงมือ

ปฏิบัติ (Practical Steps) อันเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 5/1 โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3. ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งหมด จำนวน 200 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยจำนวนนักเรียนทั้งหมดแบ่งเป็นชั้นเรียนได้ดังนี้ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 40 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 40 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 30 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 30 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 30 คน และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 30 คน

2. ประชากรตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 5/1 โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้วางแผนดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของระบบการสอนสังคมศึกษา โดยการลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาและประเมินความต้องการด้านระบบการสอนจากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แล้ววิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการด้านระบบการสอน เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D1) ขั้นพัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 แล้วกำหนดแนวทางการนำระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 ที่ได้พัฒนาขึ้นมาไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R2) การทดลองใช้ระบบการเรียนการสอน โดยเริ่มจาก การพัฒนาเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้กับระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเครื่องมือวิจัยและระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 ที่ได้พัฒนาขึ้นมาไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (D2) ระบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 จากการประเมินประสิทธิภาพและรับรองระบบ ด้วยการนำเสนอผลการทดลองใช้ระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตาม

หลักปัญญา 3 ต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วทำการประเมินประสิทธิภาพและรับรองระบบโดยผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1) แบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการด้านระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3

2) แบบสัมภาษณ์ด้านสภาพปัญหาและความต้องการระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3

3) คู่มือระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3

4) แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปัญญา 3 คือ ขั้นที่ 1 สุตมยปัญญา ขั้นแสวงหาความรู้ (Seek Knowledge) ขั้นที่ 2 จินตามยปัญญา ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) และ ขั้นที่ 3 ภาวนามยปัญญา ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practical Steps)

5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน – หลังเรียน แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ

6) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7) แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อใช้ในการวิจัย

8) แบบประเมินรับรองระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3

7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาระบบการสอนโดยประยุกต์หลักธรรมปัญญา 3 เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความราบรื่นและบรรลุผลตามที่ได้วางแผนไว้นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) เพื่อใช้ในการดำเนินงานวิจัยไว้ ดังนี้

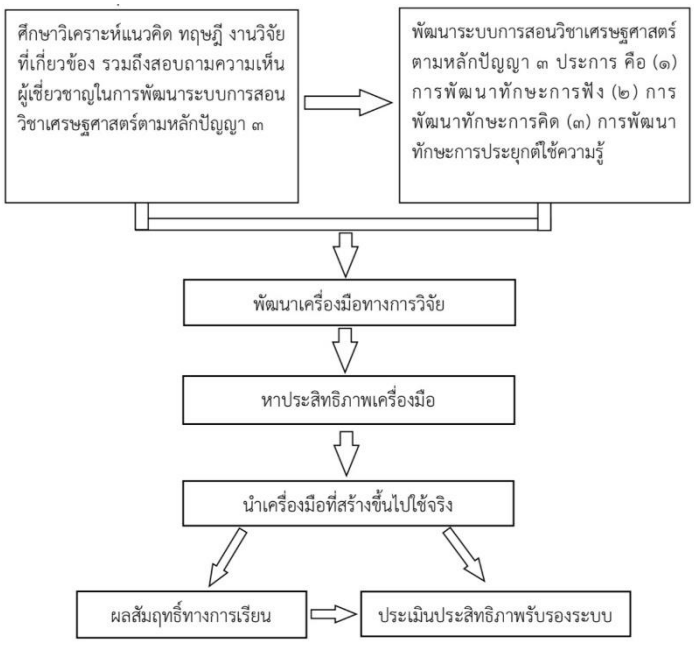

8. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยขอสรุปผลของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การศึกษาแนวทางเพื่อการพัฒนาระบบการสอนนั้นมีองค์ประกอบต่างๆ หลายอย่างเริ่มตั้งแต่การศึกษาสำรวจสภาพปัญหาในพื้นที่ที่จะดำเนินการวิจัยว่ามีสภาพปัญหาด้านไหนบ้างที่จะต้องมีการแก้ไข ศึกษาด้านความต้องการเรื่องระบบการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าในด้านเนื้อหาวิชาตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน โดยการศึกษาด้านสภาพปัญหาและความต้องการด้านระบบการสอนนั้นจะศึกษาจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูผู้สอนในรายวิชาเศรษฐศาสตร์และสายวิชาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย เมื่อได้ทราบเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการด้านระบบการสอนแล้วจึงทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการสอนจากแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสอดคล้องของขั้นตอนวิธีการ และองค์ประกอบที่เข้ากันได้ เมื่อทำการศึกษาองค์ประกอบดังกล่าวแล้วเห็นว่าแนวทางการพัฒนาระบบการมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ (1) ตัวควบคุม (Control) (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) (3) กระบวนการ (Process) (4) ผลลัพธ์ (Output) (5) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

2. ผลการพัฒนาระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ก่อนการพัฒนาระบบการสอนขึ้นนั้นต้องกำหนดเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนว่า เนื้อหานั้นควรควรมีความครอบคลุมอยู่ในระดับใด เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ โดยเนื้อหาที่ได้กำหนดขึ้นมานั้นแบ่งได้เป็นหัวข้อได้ดังนี้ คือ (1) การพัฒนาเศรษฐกิจไทย (2) ปัญหาการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (3) การพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (4) ระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประเทศไทย (5) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

เมื่อศึกษาด้านเนื้อหาที่ต้องสอนแล้วจึงกำหนดขั้นตอนการพัฒนาระบบดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1.0 ตัวควบคุม (Control)

1.1 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ คือ บริบทที่มีผลต่อการเรียนการสอน

1.2 หลักการและเหตุผลของระบบ คือ การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.3 วัตถุประสงค์ของระบบ คือ เพื่อช่วยสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.4 ผู้ใช้ระบบ คือ บุคคลที่นำระบบไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. องค์ประกอบที่ 2.0 ปัจจัยนำเข้า (Input)

2.1 สภาพปัญหาความและความต้องการในการพัฒนาระบบ หมายถึง สภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นและความต้องการในการพัฒนาระบบการสอน

2.2 หลักสูตรและเนื้อหา หมายถึง ข้อกำหนดและเนื้อหาที่ใช้จัดการเรียนการสอน

2.3 วัตถุประสงค์ของระบบ หมายถึง พัฒนาความสามารถของผู้เรียน

2.4 ผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนหรืออาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจในการสอน

2.5 ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.6 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.7 แผนการสอน หมายถึง ตัวแทนของระบบการสอนในการนำไปใช้งาน

3. องค์ประกอบที่ 3.0 กระบวนการ (Process)

3.1 ขั้นการเตรียมการสอน

1) กำหนดเป้าหมายของการสอน

(1) เป้าหมายด้านความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน

(2) เป้าหมายด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความก้าวหน้าด้านความรู้ของผู้เรียน

2) วิเคราะห์

(1) วิเคราะห์ผู้เรียน เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาลักษณะพฤติกรรมธรรมชาติของผู้เรียน

(2) วิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบเนื้อหาสาระที่เหมาะสม

(3) วิเคราะห์ประสบการณ์ เป็นการวิเคราะห์ประสบการเดิมของผู้เรียน

3) กำหนดประสบการณ์ที่คาดหวัง

(1) กำหนดประสบการณ์หลัก ความคาดหวังกับผู้เรียนหลังจากเรียนด้วยระบบ

(2) กำหนดประสบการณ์รอง ความคาดหวังรองลงมาจากประสบการณ์หลัก

(3) กำหนดภารกิจ เป็นการกำหนดรูปแบบลักษณะกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน

(4) กำหนดงาน เป็นการกำหนดกิจกรรมแยกย่อยจากภารกิจการการสอน

4) พัฒนาเนื้อหาสาระ

(1) เนื้อหาสาระหลัก เป็นการเรียบเรียงเนื้อหาหลักในแต่ละหน่วยการเรียน

(2) เนื้อหาสาระเสริม เป็นการจัดเรียบเรียงเนื้อหาเพิ่มเติม

5) จัดเตรียมสื่อ แหล่งความรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวก

(1) จัดเตรียมสื่อ เป็นการจัดเตรียมสื่อประกอบการเผชิญประสบการณ์

(2) จัดเตรียมแหล่งความรู้ เป็นการจัดหาแหล่งความรู้เพื่อมาเสริมความรู้

(3) จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการจัดเตรียมเพื่อส่งเสริมการเรียน

6) จัดเตรียมสถานการณ์หรือบริบทสำหรับการเรียนการสอน

(1) สถานการณ์จริง หรือบริบทในการจัดการเรียนการสอน เป็นการเตรียมความพร้อมของบริบทและสถานการณ์ในสถานการณ์หรือสถานที่จริงก่อนเข้าเรียน

(2) สถานการณ์จำลองและบริบทการเรียนการสอน เป็นการเตรียมความพร้อมของบริบทและสถานการณ์ที่จัดขึ้นเฉพาะสำหรับผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสบการณ์ในครั้งนั้น ๆ

3.2 ขั้นตอนการสอน ในขั้นตอนการสอนนั้นมีดังนี้

1) หลักการ คำอธิบายรายวิชา หมายถึง องค์ความรู้ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

2) วัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายหรือผลที่ต้องการให้บรรลุ

3) กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ระบบการสอนตามหลักปัญญา 3 คือ

ขั้นที่ 1 สุตมยปัญญา ขั้นแสวงหาความรู้ (Seek Knowledge)

ขั้นที่ 2 จินตามยปัญญา ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)

ขั้นที่ 3 ภาวนามยปัญญา ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practical Steps)

3.3 ขั้นวัดผลประเมินผล คือ ขั้นตอนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

4. องค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์ (Output)

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ระบบการสอนก่อนเรียน-หลังเรียน

4.2 ประเมินประสิทธิภาพของระบบการสอน

5. องค์ประกอบที่ 5.0 ผลย้อนกลับ (Feedback)

ผลย้อนกลับ (Feedback) เป็นส่วนที่สะท้อนประสิทธิภาพของระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้จากกระบวนการจัดกิจกรรมการสอนในแต่ละขั้นตอนของผู้ใช้ระบบ เพื่อนำมาประเมิน ตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงให้ระบบสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อนำกลับไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่างๆ เพิ่มเติม

ผลการทดสอบประสิทธิภาพรับรองระบบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ตามหลักปัญญา 3 สำหรับโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษา โรงเรียนสุวรรณวิจิตรวิทยา ตำบลกังแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระบบการสอนที่พัฒนาขึ้นนั้นทุกขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องกันทั้งระบบ เครื่องมือทางการวิจัยแต่ละชนิดที่พัฒนาขึ้นตอบโจทย์กับการดำเนินงานวิจัยได้เป็นอย่างดี เป็นผลทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ เนื่องจากหลักปัญญา 3 ประการ เป็นหลักการที่สร้างความรู้ได้อย่างต่อเนื่องจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มจากการฟังที่ดีต่อด้วยการคิดทบทวนแยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และลงท้ายด้วยการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อหาคำตอบ

ผลการทดสอบระบบจากการลงพื้นที่จริงสำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ระบบเศรษฐกิจกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 13.80 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 27.53ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = 3.089 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = 1.756 และผลการทดสอบ t – test ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าทางสถิติที่ -30.454 มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผลการประเมินความพึงพอใจจากนักเรียน จำนวน 30 คน สรุปได้ว่า ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นั้น อยู่ในระดับ ดีมาก โดยได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.03 ผลโดยรวมจากการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ คือ ได้รับการประเมินความพึงพอใจ อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

หลังจากได้ทดลองใช้ระบบแล้วผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินและรับรองระบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน โดยผลการประเมิน พบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้ได้รับเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับ ดีมาก ได้ค่าเฉลี่ย 4.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.03 ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นระบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา พริ้นท์ติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **การขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ. ปี 2550.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด.** กรุงเทพฯ: วัดราชโอรสาราม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2558). **ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

ณรงค์ พ่วงพิศและคณะ. (2551). **สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ม. 5.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พัฒนาตน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นโปเลียน ฮิลล์. (2541). ปรัชญาชีวิต: ศาสตร์แห่งความสำเร็จเล่ม 1: ประสงค์ อาสา (แปล). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สายส่งศึกศิต.

สุรพล ไกรสราวุฒิ. (2552). **คู่มือปัญญาในพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพฯ: ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

พุทธทาสภิกขุ. (2525). **บรมธรรมภาคต้น.** กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.

พระพุทธโฆสเถระ. (2547). **วิสุทธิมรรค.** แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์พริ้นติ้ง.

จักรแก้ว นามเมือง. (2563). **พระพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญญารัตน์ แสนสระดี. (2564). แนวการสอนแบบพหุปัญญา (Multiple Intelligences). พิมพ์ที่ มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม.

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2564). **ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences).** กรุงเทพฯ: บริษัท มายดีเอ็นเอ จำกัด.

พรพิไล เลิศวิชา. (2563). **เด็กไทยใครว่าโง่ เปลี่ยนการเรียนรู้ของเด็กไทยให้ทันโลก.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สมบัติ นพรัก. (2564). **การสร้างปัญญาจากจิตสู่การสอน.** พิษณุโลก: พิมพ์ที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชะเลงศักดิ์ เชื้ออรวรรณ. (2564). **ไขความการฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ โรงเรียนสายน้ำผึ้งในพระอุปถัมภ์.

ศศิมา สุขสว่าง. (2564). **ทักษะการคิด (Thinking Skill).** กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ บริษัท HCD Innovation CO.,Ltd.. Human Creativity Development (HCD) Innovation.

จิราถรณ์ ศรีเมืองคุณ. (2564). **7 ทักษะการคิด (7 Thinking Skills).** กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่บริษัท HCD Innovation CO.,Ltd., Human Creativity Development (HCD) Innovation.

ปสุตา แฝงสาเคน. (2564). **Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ.** มหาสารคาม: พิมพ์ที่โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม.

รังสรรค์ พิมพ์ช่างทอง. (2553). **วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า.** ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2555). **พุทธวิธีการสอน.** พระนครศรีอยุธยา: พิมพ์ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ กรุงเทพมหานคร.

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). **การจัดการศึกษา 4.0 กับการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน.** กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาและประยุกต์วิชาการ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (มสธ).

ทิศนา แขมมณี. (2558). **ศาสตร์การสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

รัตนาภรณ์ สูงประเสริฐกุล. (2558). **การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา.** สุรินทร์: พิมพ์ที่ มหาวิทยาลัยราชมงคลอีสาน.

พัชรินทร์ โคตรสมบัติ. (2563). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2.** ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฉวีวรรณ สุวรรณาภา. (2562). **การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิดในรายวิชาสัมมนาสังคมศึกษา ของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขต**

แพร่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่).

พระมหาสาธิต เมธีจรรยาภรณ์. (2564). **รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญา ในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** ดุษฎีนิพนธ์คณะสังคมศาสตรบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชนิสรา อริยะเดชช์. (2563). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้บูรณาการหลักไตรสิกขา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิจัยในชั้นเรียน (ครูชำนาญการพิเศษ : โรงเรียนเทศบาลวัดเหนือ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด.

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2564). **การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ดุษฎีนิพนธ์คณะมนุษยศาสตร์บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2564). **การพัฒนารูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาในบริบทของสังคมไทย.** ดุษฎีนิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์และคณะ. (2563). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา.** ดุษฎีนิพนธ์คณะครุศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

เมธินี วงศ์วานิช. (2564). **การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา: การสังเคราะห์งานวิจัย.** ดุษฎีนิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์. (2564). **การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพหุปัญญาของนักศึกษาพยาบาล.** ดุษฎีนิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. (2564). **กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** ดุษฎีนิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สรัญญา เนตรธานนท์. (2564). **กระบวนการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา.** ดุษฎีนิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี.

ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ. (2564). **รูปแบบการเรียนการสอนด้วยยุทธศาสตร์สะท้อนอภิปัญญาร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน : นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21.** ดุษฎีนิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

เอื้อมอร ชลวร. (2564). **การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท.** สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.